

خوای گه وره و شکۆمه ند ئەم ئایه تانه ی دابه زاند: {وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ}

له ئیبن عه یاسه وه -هرمزای خوایان لیبیت- ده لیت: خوای گه وره و شکۆمه ند ئەم ئایه تانه ی دابه زاند: {وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ} و {قَوْلِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ} و {قَوْلِكَ هُمُ الْقَاسِفُونَ} [المائدة: 47,45,44] واته: {وه هر كه سێك حوكم نه كات به وه ی كه خودا دابه زاندوو، ئەوانه كافر (ببیاوه رن)} و {ئەوانه سته مكارن} و {ئەوانه فاسقن -یاخیوو و سه ریچكارن-}، ئیبن عه یاس ده لیت: خودا ئەم ئایه تانه ی دابه زاند ده رباره ی دوو كۆمه له له جووله كه كان، یه كێكیان ئەوی تریانی به زاند بوو له سه رده می جاهلیه تدا، هه تا گه یشتنه رێككه وتن و ئاشته وایان كرد؛ به پێی ئەو رێككه وتنه خوێنبا یی (دیه) ی هر كه سێك له كۆمه له لاوازه كه كه له لایه ن كۆمه له بالاده سته كه وه كوژراوه په نجا (وه سق) بوو، و خوێنبا یی هر كه سێك له كۆمه له بالاده سته كه كه له لایه ن كۆمه له لاوازه كه وه كوژراوه؛ سه د (وه سق) بوو، ئەوان پابه ندی ئەمه بوون هه تا پێغه مبه ر -صلی الله علیه وسلم- هات بۆ مه دینه؛ پاشان هه ردوو كۆمه له كه ملكه چ بوون به هۆی هاتنی پێغه مبه ری خودا وه -صلی الله علیه وسلم-، و له و كاته دا (پێغه مبه ر -صلی الله علیه وسلم-) به ته واوی زال نه بوو به سه ر دوژمنه كانیدا، و ناچار بانی نه كرد بوو بۆ گوێرایه لێكردنی، و په یمانی له گه ل هه ردوو كۆمه له كه دا هه بوو، پاشان كۆمه له لاوازه كه كه سێكی له كۆمه له بالاده سته كه كوشت، و كۆمه له ی بالاده ست په یامێکی بۆ كۆمه له لاوازه كه نارد، و وتیان: سه د (وه سق) مان بۆ بنێرن، كۆمه له لاوازه كه و وتیان: ئایا هه یج كاتێك رێككه وتنێك هه بووه له ئیوان دوو هۆزدا كه شوێنكه وتووی یه ك ئایین بن، و یه ك په چه له كیان هه بیته و له یه ك شاردا بژین، كه به پێی ئەو رێككه وتنه خوێنبا یی هه ندێكیان نیوه ی خوێنبا یی ئەوانی تر بیته؟ ئیمه ته نها له به ره ئه وه ئەو رێككه وتنه مان قبول كرد چونكه ئیوه به زۆر وستهم به سه رتاندا سه پان دین و لیتان ده ترساین، به لام ئیستا موحه ممه د هاتوو و چتر ئەوه نده تان پێنا ده ی (ئەم رێككه وتنه قبول ناکه ین)، خه ربك بوو شه ر له ئیوانیاندا هه لێگه رسیته، پاشان رێككه وتن كه پێغه مبه ری خودا -صلی الله علیه وسلم- بکه نه دادوه ر له ئیوانیاندا، ئیجا كۆمه له بالاده سته كه تێگه بشتن (و به یه كتریان ووت): سوێند به خودا، موحه ممه د رێككه وتنێك تان بۆ دانانیت كه دوو هه ینده ی ئەوه تان بدریتێ كه به ئەوان ده دریت، ئەوانیش راستیان ده كرد؛ ته نها له به ره ئه وه ئەو رێككه وتنه یان قبول كردبوو چونكه به زۆر وه سته م به سه ریاندا سه پینرا بوو، په یامێکیان بۆ موحه ممه د نارد تا بزانیان رای چیه: ئەگه ر ئەوه ی ده تانه ویت پێی دان؛ ئەوا بیکه نه دادوه ر، و ئەگه ر ئەوه ی ده تانه ویت پێی نه دان؛ ئەوا بکشینه وه و مه یکه نه دادوه ر، ئەوان یه كێك له دوو رووه كانیان نارد بۆ لای پێغه مبه ری خودا -صلی الله علیه وسلم- بۆ ئەوه ی بزانیته رای پێغه مبه ری خودا چیه -صلی الله علیه وسلم-، كاتێك هاته لای پێغه مبه ری خودا -صلی الله علیه وسلم-؛ خودا پێغه مبه ره كه ی ئاگادار كرده وه له وه ی كه باسیان چیه وه وه ولی چی ده دن، و خوای گه وره و شكۆمه ند ئەم ئایه تانه ی دابه زاند: {يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ لَا يَحْزُنْكَ الَّذِينَ يُسَارِعُونَ فِي الْكُفْرِ مِنَ الَّذِينَ قَالُوا آمَنَّا} [المائدة: 41] واته: {ئەي پێغه مبه ر (-صلی الله علیه وسلم-) با ئەوانه ی كه په له ده كه ن له چوونه ناو ببیاوه ر بیه وه خه مبه رت نه كه ن، له وانه ی كه ده لێن ئیمه باوه رمان هه ناوه}؛ هه تا وه كو ده فه رمووته: {وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْقَاسِفُونَ} [المائدة: 47] {وه هر كه سێك حوكم نه كات به وه ی كه خودا دابه زاندوو، ئەوانه فاسقن}، پاشان (ئیبن عه یاس) ووتی: والله ئەم ئایه تانه ده رباره ی ئەوان [هه ردوو كۆمه له كه] دابه زبووه، و خودا له م ئایه تانه دا ئاماره ی پێكردوون. ^ (وه سق: یه كه یه كی پێوانی كێشه یه كسانه به (شه ست ساع، و هه ر ساعێك چوار گۆتله

[حه سه ن - باش]) [(أحمد) رېوايه تی كردوو ه]

ئەوى ترى تىكشاند بوو و زال بوو بەسەرىدا، بۆيە پرىككەوتن و ئاشتەواييان ئەنجامدا لەسەر ئەوى ھەر كوژراوتىك كە ھۆزە بەھىزەكە بىكوژت لە ھۆزە لاوازەكە؛ ئەوا خوتىبايەكەى -دەكەى- تەنھا پەنجا (وہسقى) دەبىت، و ھەر كوژراوتىك كە ھۆزە لاوازەكە بىكوژت لە ھۆزە بەھىزەكە؛ خوتىبايەكەى دوو ھىندە دەبىت، واتە سەد (وہسقى)، و ھەر وہسقىكىش شەست (ساعە). لەسەر ئەم پرىككەوتنە بەردەوام بوون ھەتاوھەكو پىغەمبەر -صلی اللہ علیہ وسلم- كوچى كرد بۆ مەدینە، و ھەردوو ھۆزەكە ملكەچى ھاتنى پىغەمبەر بوون -صلی اللہ علیہ وسلم-، و لەو كاتەدا پىغەمبەر -صلی اللہ علیہ وسلم- ھىشتا بە تەواوى سەرنەكەوتبوو بەسەر دوژمنەكانىدا و ملكەچى نەكردبوون بۆ گوپرايەلىكردنى؛ چونكە ئەم باسە لە سەرەتای كوچكردن و لە قۇتاغى ئاشتەوايى و پەيماندا بوو. ئىنجا ھۆزە لاوازەكە كەسىكى لە ھۆزە بەھىزەكە كوشت، ھۆزە بەھىزەكە پەيامىكىيان نارد بۆ ھۆزە لاوازەكە: سەد (وہسقىمان) بۆ بنىرن بە پى پرىككەوتنەكە، ھۆزە لاوازەكە ووتيان: ئايا شتى وا لە نىوان كام دوو ھۆزدا پروویداوھە كە ئاین و پرەچەلەك و شارىيان يەك بىت، بەلام خوتىبايە پەكىكىيان نىوھى خوتىبايەى ئەوى تر بىت؟! ئىمە پىشتەر كە ئەو پرەمان پىداون بەھوى ستەمى ئىوھ و ترسمان لىتان، بەلام ئىستا كە موھەممەد ھاتووھ؛ ھەرگىز ئەو پرەتان پى نادەين. خەرىك بوو شەر لە نىوانىندا ھەلبىگىرسىت، پاشان پرازى بوون لەسەر ئەوى پىغەمبەرى خودا -صلی اللہ علیہ وسلم- دادوھرى بكات لە نىوانىندا، پاشان ھۆزە بەھىزەكە بىريان كردهوھ، ووتيان: سوپند بە خودا، موھەممەد دوو ھىندەى ئەوھەتان پىنادات كە ئەوان دەيدەن بە ئىوھ، ئەوانىش پراستيان كرد؛ بەھوى ستەم و زالبوونمان ئەو پرەمان پىدەدەن، بۆيە بە نەھىنى كەسىكىيان نارد بۆ لاى موھەممەد -صلی اللہ علیہ وسلم- بۆئەوى پراوچوونى ئەو بزائىت، ئەگەر ئەوى دەيانەووت؛ پى دان، ئەوا بىكەنە دادوھر، و ئەگەر ئەوى ئارەزووى دەكەن؛ پى نەدان، ئەوا وازى لى بھىن و نايكەنە دادوھر لە نىوانماندا. بۆيە بە نەھىنى چەند كەسىكىيان لە دوورووھەكان (لە مونافىقەكان) نارد بۆ لاى پىغەمبەرى خودا -صلی اللہ علیہ وسلم-؛ بۆئەوى پراى ئەو بزائىن، كاتىك ھاتن بۆ لاى پىغەمبەرى خودا -صلی اللہ علیہ وسلم-، خواى گەورە وەحى دابەزاند و پىغەمبەرى ئاگادار كردهوھ لە ھەموو كار و نىازيان، اللہ -عز و جل- لە سورەتى -المائدە-دا ئەم ئايەتەنى دابەزاند: **يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ لَا يَحْزُنكَ الَّذِينَ يُسَارِعُونَ فِي الْكُفْرِ مِنَ الَّذِينَ قَالُوا آمَنَّا** {المائدة: 41} واتە: ئەوى پىغەمبەر، با غەمبارت نەكەن ئەوانەى كە پەلە دەكەن لە كوڤردا لەوانەى كە بە دەم دەيانووت باوھەرمان ھىتاوھ. ھەتاوھەكو كە دەفەرمووت: **وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْقَاسِقُونَ** {المائدة: 47} واتە: {و ھەركەسىك دادوھرى نەكات بەوى خودا دابەزاندووھ، ئا ئەوانە فاسق و لەسنوور دەرچوون}. پاشان ئىبن عەباس -پرەزى خاويان لىبىت- ووتى: سوپند بە خودا، ئەم فەرمائىشتانەى چواى گەورە -سبحانە وتعالى- دەربارەى ئەوان دابەزىووھ؛ كاتىك دەفەرمووت: **وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ** {المائدة: 44} واتە: {و ھەركەسىك دادوھرى نەكات بەوى خودا دابەزاندووھ، ئا ئەوانە كافرن}. و **...فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ** {المائدة: 45} واتە: **...ئانەوانە ستەمكارن**. و **...فَأُولَئِكَ هُمُ الْقَاسِقُونَ** {المائدة: 47} واتە: **...ئانەوانە فاسق و لەسنوور دەرچوون**، و خواى گەورە -عز و جل- مەبەستى ھەردوو ھۆزەكە بوو.

<https://www.sunnah.global/hadeeth/ku/show/65300>

النجاة الخيرية
ALNAJAT CHARITY

